
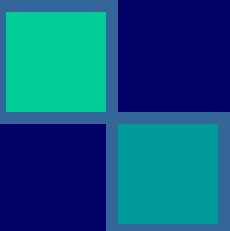
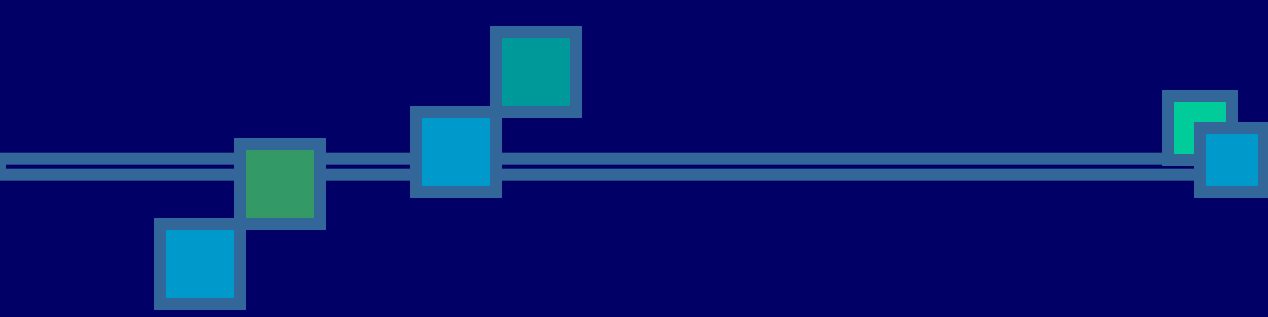

Lidská práva a neslyšící 2010

Roman Lupoměský

Co je znaková řeč, jazyková práva v doporučeních OSN a úmluv a status znakových řečí v členských státech OSN

Znakové řeči (Newport & Supalla)

- jsou vizuálně-gestické jazyky – neslyšící používají čistě znakový jazyk a domlouvají se mezi sebou zejména vizuálně. Nedoslýchaví lidé jsou schopni odezírat běžné mluvené jazyky.
 - jazykové formy znakové řeči se skládají ze sekvence pohybů + konfigurace rukou a paží, obličeje a horní části trupu.
 - zvukové formy jazyků tvoří zvuky vytvořené sekvencí pohybů + kombinace pohybů úst a vokálního traktu.
-

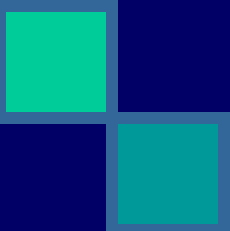
Znakový jazyk není:

- pantomima
- jednoduchá gesta, která zastupují mluvený jazyk mezi slyšícími lidmi
- mezinárodní (každá země má jeden nebo více znakových řečí, je tolik znakových jazyků jako jazyků na celém světě)

Studium jazyka ukázalo, že:
přírodní jazyky zobrazují všechny konstrukční vlastnosti ostatních lidských jazyků, vyvinuly se nezávisle na mluvených jazycích, které je obklopují.

Znakové řeči

Většina z pozorovaných známých skupin neslyšících na celém světě používá některou znakovou řeč, a dokonce i u izolovaných neslyšících osob bylo pozorováno rozvíjení znakového jazyka pro potřebu komunikace s příbuznými a přáteli.

Vizuální – gestické – (hmatové) znakování je obouruční, a proto biologicky normální.

Přírodní nebo vymyšlené znakové řeči (značka systémy)

- Přírodní znakové řeči vznikly spontánně během neomezené interakce lidí mezi sebou, kteří je používají jako hlavní komunikační systém – čeština, finština, němčina atd.
- Vymyšlená znaková řeč neboli derivátová znaková řeč: zaměrně vynalezena konkrétními jednotlivci (např. pedagogové neslyšících dětí) a má reprezentovat mluvený jazyk .
- Používá se ve školách, může i nemusí se spontánně rozšířit do širšího společenství v každodenní komunikaci a umožňuje vyšší profesionální úroveň, a tím i zaměstnanost.

Výzkum znakového jazyka

- výzkum potvrdil, že znakový jazyk je plnohodnotným jazykem. Neurologická organizace zdůraznila, že přestože jsou mluvená a znaková řeč rozdílné, u obou je mnoho podobností v principech zpracovávání v mozku. Například americkou znakovou řeč (ASL) je možné se naučit za přibližně stejnou dobu jako jazyky s podobnou typologií.
- podobně jako u slyšících lidí, tedy při používání vokálních jazyků, při ASL je aktivní levá hemisféra mozku.

95 % neslyšících signatářů se narodilo do rodiny slyšících

- až donedávna byli slyšící rodiče často odrazováni od učení znakové řeči v naději, že vyhýbání se znakové řeči a terapeutické prezentace řeči by mělo za následek zlepšení mluveného jazyka.
- výzkum však nyní naznačuje, že používání vícero druhů dorozumívání přispívá ke zlepšení komunikačních schopností. Ve skutečnosti mnoho důkazů nasvědčuje tomu, že např. při odezírání ze rtů a získávání čtenářských dovedností rozšiřuje možnost komunikace. U neslyšících se znaková řeč ani schopnost mluvení nedá zlepšit, ale ohluchlí či nedoslýchaví získávají jakýsi „jas“, lepší schopnost vyjádření. Jsou mezi neslyšícími lidmi samozřejmě rozdíly ve schopnosti se vyjádřit podle získaných zkušeností s jinými způsoby komunikace než znakovou řečí.
- v současnosti proto slyšící rodiče u svých dětí rozvoj znakové řeči podporují.

Postavení neslyšících (Skutnabb-Kangas, 2003)

- Neslyšící jsou jazykové menšiny v souladu s definicí v mezinárodním právu
-

Společné nepravdivé argumenty

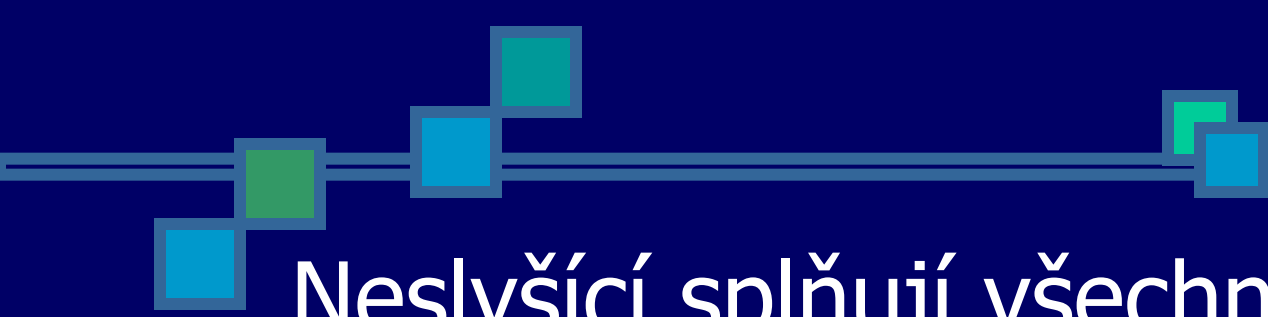
Znakové řeči

- jsou spojeny se zdravotním postižením a ne se členstvím ve skupině (kulturní, etnické či náboženské)
 - jsou komunikačním prostředkem ve všech jazycích
-

Znakové jazyky jsou menšinové

- znaková řeč je nezávislým jazykem. Znakové řeči a jejich různé komunikační prostředky nesouvisí s mluvenými jazyky v zemích, kde existují
 - znakové řeči jsou tradiční a historické jazyky
 - většina jazyků na světě (alespoň 2/3 mluvených jazyků) nemají systém psaní nebo se obvykle pro psaní nepoužívají
-

Neslyšící splňují všechna kritéria pro menšiny, a patří tudíž k národnostní menšině

- Tato skupina zahrnuje méně obyvatel než zbytek obyvatelstva státu;
 - Neslyšící si osvojili jazykové rysy odlišné od zbytku populace;
 - Mají prostřednictvím svých organizací chránit svou kulturu, tradice ... nebo přírodní jazyk.
-

Jazyk ve lidských právech

- Všeobecná deklarace lidských práv
Článek 2: „Každý má všechna práva a všechny svobody, stanovené touto deklarací, bez rozdílu jakéhokoliv druhu, jako je rasa, barva pleti, pohlaví, jazyka, náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, majetku, narození nebo jiného postavení.“
- Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech (ICESCR)
Článek 2
- Mezinárodní pakt o občanských a politických právech (ICCPR)
Články 2, 4, 24

Vídeňská deklarace a akční program:

- I 19. „... Menšiny mohou vykonávat plně a účinně všech lidských práv a základních svobod bez jakékoliv diskriminace a odpovědět v plné rovnosti před zákonem v souladu s Prohlášením o právech příslušníků národnostních, etnických, náboženských a jazykových menšin.“
 - „... Příslušníci menšin mají právo užívat vlastní kultury, vyznávat a praktikovat své vlastní náboženství a používat svůj vlastní jazyk v soukromí i na veřejnosti, svobodně a bez zasahování nebo jakékoliv jiné formy diskriminace. “ 33
-

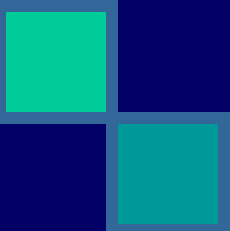

Deklarace o právech příslušníků národnostních, etnických, náboženských a jazykových menšin

- Článek 1: ochrana existence jazykové identity
 - Článek 2: právo na vlastní kulturu, používat svůj vlastní jazyk, bez diskriminace
 - Článek 4: odpovídající příležitosti pro výuku svého mateřského jazyka nebo na výuku v jejich mateřském jazyce
-

Úmluva o právech dítěte

-
- Článek 30: „... právo na svou vlastní kulturu ... nebo používat jeho nebo její vlastní jazyk.“
-

Všeobecná deklarace o kulturní rozmanitosti

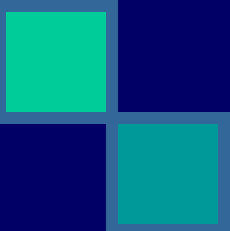

(Generální konference UNESCO, 02.11.2001)

- Článek 5: Všechny osoby by měly mít možnost vyjádřit se a vytvářet a šířit svoje dílo v jazyku dle svého výběru, a to zejména ve svém mateřském jazyce. Všechny osoby by měly mít přístup ke kvalitnímu vzdělávání a odborné přípravě. Měla by být plně respektována jejich kulturní identita. Všichni lidé mají právo podílet se na kulturním životě podle svého výběru a chovat se podle svých vlastních kulturních zvyklostí, s výhradou dodržování lidských práv a základních svobod.

Jazyková genocida (diktátoři)

(Skutnabb-Kangas, 2003, Jokinen, 2000)

-
- Mezinárodní úmluva OSN o zabránění a trestání zločinu genocidy (E793, 1948) má šest bodů definice genocidy
 - Dva z nich se týkají i menšinového vzdělávání
-

-
- Článek II (e): násilné převádění dětí z jedné skupiny do jiné skupiny; a
 - Článek II (b): způsobuje vážné tělesné nebo duševní újmy členům skupiny;

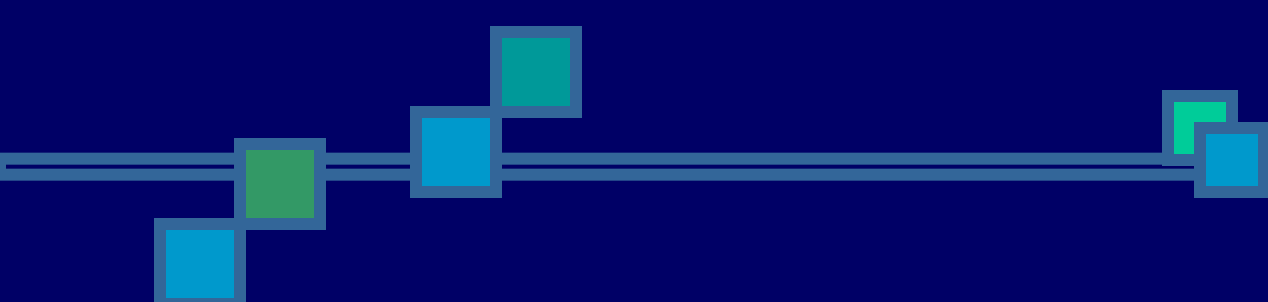
Neslyšící děti stejně jako jiné menšiny a děti se učí skrze média dominantním jazykem (odčítací výuka)

Zabraňuje hluboké gramotnosti a získávání znalostí a dovedností, které by odpovídalo jejich vrozené schopnosti, které jsou nutné pro sociálně-ekonomickou mobilitu a demokratickou účast

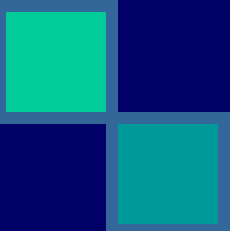
Více než 98 % neslyšících dětí na světě nikdy nezíská vzdělání v jejich nejvíce používaném jazyce, kterým je znakový jazyk, tedy jazyk vlastní skupiny

- „Násilné převádění dětí z jedné skupiny do jiné skupiny.“

- Snaha násilně trvat na tom, aby se jazykem neslyšících dětí stala pouze mluvená řeč, a vyloučení znakových jazyků jim brání plně rozvíjet jazykové schopnosti. Pokud se zúčastní formálního vzdělávání, zbavují se naděje na vzdělávání se prostřednictvím jazyka (znakového jazyka), ve kterém se umí nejlépe vyjádřit, protože jej nesmí ve školách používat. Například tuniský znakový jazyk (není originální jazyk, byl odvozen částečně od francouzských znaků) je zcela nerozvinutý znakový jazyk, vzhledem k tomu, že se ve škole nesměl používat.
- Rodiče jsou však zcela závislí na formálním vzdělávání. Vzhledem k tomu, že neslyšící dítě nesdílí tento mateřský jazyk dokonce ani se svými rodiči, je nutné, aby se znakový jazyk skutečně rozvíjel na co nejvyšší možnou úroveň.
- Článek II (b): 'způsobuje vážné tělesné nebo duševní újmy členům skupiny';

Podle definice genocidy a genocidě dětí podle Úmluvy OSN neslyšících a dospělí trpí jazykovou a kulturní genocidou každý den po celém světě.

Asimilacionistické vzdělávání je genocidní

Jazyková lidská práva

(Skutnabb-Kangas, 2003)

- jazyková práva mají být více přijímána jako součást lidských práv
- nyní se ukazuje souvislost v jazykové oblasti lidských práv (jazyková práva + lidská práva = jazykové oblasti lidských práv) LHRs
- nejnovější dokumenty týkající se jazyka nebo vzdělávání:
Doporučení OBSE (Organizace pro spolupráci a bezpečnost v EU)
– Haagská doporučení
Rada regionálních nástrojů v Evropě:
Evropská charta regionálních či menšinových jazyků
Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin
- více a více domorodých obyvatel, menšin a uživatelů znakového jazyka je si nyní vědomo pojmu LHRs

Závěr

Neslyšící patří mezi jazykové menšiny, znakové řeči jsou tedy menšinovými jazyky.

Díky uznání našich jazyků, našich lidských práv budou naplněno i naše právo vzdělávat se, právo na informace a služby v našem vlastním jazyce, a to znamená rovnost v komunikaci s ostatními v našem vlastním jazyce.

UNESCO – Rok 2003

- Vzdělávání neslyšících v evropských státech: Stav uznání znakového jazyka v současných členských státech EU (Krausneker)

- Rakousko – žádné uznání na spolkové úrovni, ANO v některých státech
- Česká republika – ANO. Zahrnuje ústava již od roku 1988 a zákony z roku 1998
- Kypr – žádné uznání
- Dánsko – žádné uznání, 1991 vláda doporučila pokyn SL týkající se neslyšících dětí v rámci bilingvní výuky (tzn. dvojjazyčné)
- Maďarsko – ANO, zákon byl schválen v roce 2008
- Finsko – ANO. Ústava z roku 1995,
- Francie – ANO. Ministeral Non-právní dokument 2003 (znak. jazyk je možné vyučovat jako cizí jazyk, podobně jako angličtina)
- Německo – ANO. SL uznává i zákon o rovných právech pro osoby se zdravotním postižením
- Řecko – ANO. Ústava z roku 2000 a vyučovací jazyk pro neslyšící a nedoslýchavé studenty
- Itálie – Žádné. Pouze možnost zajištění tlumočnicků na univerzitách nebo asistentů ve školách od roku 1997, ministerská vyhláška University Curriculum

UNESCO – Rok 2003

- Vzdělávání neslyšících v evropských státech:
Stav uznání znakového jazyka v současných členských státech EU (Krausneker)

- Lucembursko – ANO
- Nizozemsko – ANO
- Portugalsko – ANO. PSL v ústavě od roku 1997
- Slovensko – ANO. Ústava již od roku 1995
- Slovinsko – ANO, ale jen v oblasti vzdělávání
- Srbsko – je stále standardizováno
- Makedonie – byl uzákoněn v roce 2009
- Švédsko – NE. Parlamentní uznání. SL jako vyučovací jazyk pro neslyšící děti jako součást bilingvního vzdělávání
- Velká Británie – na právní úrovni ANO. Oficiální úroveň ANO. BSL jako jazyk se svými vlastními právy uznán britskou vládou roku 2003
- USA – pouze úmluva – část v Disability Act